

อุปนิสัยที่พึงปรารถนาของพนักงานของรัฐ The Desirable Character of Public Employees

สถิตย์ นิยมญาติ

Satit Niyomyaht

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

e-mail: Research@bkkthon.ac.th

Received: May 05, 2019

Revised: May 28, 2019

Accepted: May 30, 2019

บทคัดย่อ

เป็นที่รู้กันดีแล้วว่า หน่วยงานของรัฐทั้งหมดต้องการพนักงานของรัฐที่มีความสามารถหรือคุณสมบัติสูง กล่าวอีกนัยหนึ่ง “คนดี” เท่านั้นที่ควรจะได้รับคัดเลือกเข้าทำงานในภาครัฐ “คนดี” อาจมีคุณลักษณะต่าง ๆ มากมายตามความเห็นของข้าพเจ้า “อุปนิสัยที่ดี” เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาอย่างหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เองในบทความนี้ ข้าพเจ้าเพียรพยายามที่อธิบายรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับอุปนิสัยที่ดี ข้าพเจ้ามีความหวังอย่างยิ่งยวดว่า ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง “อุปนิสัยที่ดี” จะมีประโยชน์อย่างมากต่อพนักงานของรัฐพนักงานของรัฐที่มีอุปนิสัยที่ดีจะอยู่ในฐานะที่จะช่วยยกระดับของควมมีประสิทธิภาพและควมมีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของตนให้สูงขึ้นได้โดยไร้ข้อสงสัย

คำสำคัญ: พนักงานของรัฐ อุปนิสัยที่ดี

ABSTRACT

As is well – known, all government agencies need public employees of high caliber or highly qualified persons. In other words, only “good person” should be selected to work in the public sector. Good persons call for a wide variety of characteristics. As I see it, “good character” is one of the highly desirable characteristics. For this reason, in this article I have made my efforts to point out the details about “good character”. I have high hope that the knowledge of “good character” would be of great help to the public employees. With good character, the public employees would be in a better position to enhance the efficiency and effectiveness of their work performance in their public organizations without a shadow of doubt.

Keywords : public employees; good character

การที่มนุษย์จะเจริญก้าวหน้าขึ้น เราจะต้องแสวงหาความรู้ให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และใช้ความรู้ที่นั้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม ความทะเยอทะยาน (ambition) ที่สำคัญที่สุด และสูงที่สุดก็คือ การทำหน้าที่ ท่านปัญญาชนทมิฬได้กล่าวไว้เช่นกันว่า “การทำหน้าที่” นั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและถือว่าเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งเช่นกัน “หน้าที่” คือ “คำสั่งญาณผ่านยามของชีวิต” (ปัญญาชนทมิฬ 2560)

ผู้ที่มีอุปนิสัยที่ดีจะมีความสุจริต (honesty) และความสัตย์ (truth) ความสุจริตไม่ได้เป็นนโยบายที่ดีที่สุดอย่างเดียว แต่เป็นนโยบายที่ต้องสมบูรณ์อีกด้วยคุณสมบัติที่ดีของผู้มีอุปนิสัยที่ดีมีมากมาย แต่มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติชนิดนี้ มนุษย์จะไม่เป็นมนุษย์ ผู้นั้นจะมีชีวิตที่มีความสุขไม่ได้ ผู้นั้นจะทำงานที่ยิ่งใหญ่ไม่สำเร็จคุณสมบัติชนิดที่ว่านี้ก็คือ “ความสัตย์” นั่นเอง คนที่ดีจริง ๆ จะเป็นคนที่มีความสัตย์ ทั้งต่อตัวเองและต่อผู้อื่น เป็นคนที่ไม่หลอกหลวงตัวเอง การหลอกหลวงตัวเองหรือไม่มี ความซื่อสัตย์ต่อตนเองถือว่าเป็นการหลอกหลวงที่เลวร้ายที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “Self – deception is the worst deception”.

ตามความจริงแล้วทุกสิ่งในโลกนี้เป็นตัวก่อให้เกิดความถูกต้องชอบธรรม (righteousness) โลกถูกสร้างขึ้นหรือถูกจัดระเบียบในลักษณะที่การทำความดี (goodness) ก่อให้เกิดความสุข ความสนุกสนาน และความชั่ว (evil) ก่อให้เกิดความทุกข์ ความทรมานหรือความเศร้าโศกเสียใจ การทำชั่วหรือทำบาป แล้วไม่ได้รับความทุกข์เป็นสิ่งที่ผิดกฎของธรรมชาติ ไม่มีใครร้ายใด ๆ ที่น่าเกรงกลัวไปกว่าไอ้คนชั่วร้ายที่เกิดจาก

การทำชั่วของบุคคล ถ้าบุคคลทำชั่วหรือทำผิด ความทรงจำในความชั่วของเขาจะหลอกหลอนหรือรบกวนผู้นั้นตลอดจนชั่วชีวิตจะหาไม่ทีเดียว เพราะฉะนั้นผู้ที่มีอุปนิสัยที่ดีจะไม่ทำชั่วใด ๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทั้งในที่มืดและในที่แจ้ง

การประพฤติปฏิบัติที่ดีในท้ายที่สุดมันจะนำมาซึ่งความผาสุกและความเจริญก้าวหน้าแก่ผู้ปฏิบัติ สถานการณ์ภายนอกต่าง ๆ แทบไม่มีความสำคัญเลย สิ่งที่สำคัญ ก็คือ การประพฤติปฏิบัติหรือการมีนิสัยที่ดีของตนเอง ถ้าบุคคลหว่านการกระทำ (act) ที่ดีลงไปในลักษณะซ้ำ ๆ ซาก ๆ ผู้นั้นจะได้มาซึ่งนิสัย (habit) ที่ดี และเมื่อหว่านนิสัยที่ดีซ้ำ ๆ ซาก ๆ ในท้ายที่สุดบุคคลผู้นั้นจะได้มาซึ่งอุปนิสัยที่ดีและอุปนิสัยที่ดี จะทำให้บุคคลมีความสุข ความเจริญ และความก้าวหน้า กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “อุปนิสัย” จะเป็นตัวกำหนดโชคชะตาของเรา นั่นเอง

ทุกคนรู้ว่า เราไม่อาจจะมีความสมบูรณ์แบบไปทุกอย่างได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เราต้องพยายามที่จะทำให้ **อุปนิสัยของเราสมบูรณ์แบบ (perfection in character) ที่สุด** ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามมโนธรรม (conscience) เราไม่อาจจะผิดพลาดได้เลย ทุกคนที่เลือกประพฤติปฏิบัติตามมโนธรรม จะก้าวไปสู่การมีชีวิตที่ดีที่สูงส่ง (a noble life) เนื่องจากศาสนาทุกศาสนาสอนให้เป็นคนดี ผู้ที่ต้องการจะมีอุปนิสัยที่ดี ควรจะศึกษาคำสอนของศาสนาของตนด้วย และสามารถปฏิบัติตนให้เป็นคนเคร่งศาสนาได้ การมีอุปนิสัยที่ดี จะเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น ใ้ไรก็ดี สิ่งใด ๆ ก็ตามที่ถูกปลูกฝัง (cultivated) ในวัยเด็ก จะ**ได้ผลมากที่สุดและมีความคงทนที่สุด** ถ้าเป็นไปได้**อุปนิสัยที่ดีจึงควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่**

วัยเด็กทีเดียว สำหรับผู้ใหญ่ก็สร้างอุปนิสัยที่ดีได้เช่นกัน แต่ต้องเพียรพยายามอย่างหนักเป็นพิเศษ เพราะผู้ใหญ่เปรียบเสมือนไม้แก้งัดตัดได้ยากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก (สติตย์ นิยมญาติ, 2560)

ที่กล่าวมาทั้งหมดก็คือ ลักษณะของอุปนิสัยที่ดีของคนทั่วไป โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา แต่มีลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นการทั่วไปอย่างมาก ในแต่วัฒนธรรมอาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมอีกต่างหาก ตัวอย่างเช่นในประเทศญี่ปุ่น การแสดงออกซึ่งอารมณ์ไม่ได้ออกมาถือว่าเป็นผู้มีอุปนิสัยไม่ดี ต้องควบคุมอารมณ์ให้ได้ ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกาการโต้เถียงโดยการใช้อารมณ์ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะทำและถือว่าเป็นผู้มีอุปนิสัยไม่ดี ในปากีสถานการโต้เถียงอย่างรุนแรงทำได้ แต่ถ้าใช้หมัดมวยจะถือว่าเป็นผู้มีอุปนิสัยที่ไม่พึงปรารถนา ในสังคมไทยการไม่แสดงคารวะต่อผู้สูงอายุถือว่าเป็นผู้มีนิสัยหรืออุปนิสัยที่ไม่พึงปรารถนา ในสังคมจีนบุตรที่ไม่แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้บงกชเกล้าถือว่าเป็นบุตรที่ไม่ดี เหล่านี้เป็นต้น (สติตย์ นิยมญาติ, 2560)

อุปนิสัยที่ดีของผู้บริหารของรัฐ

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นอุปนิสัยทั่วไปของประชาชนธรรมดาคราวนี้หันไปพิจารณาอุปนิสัยที่ควรจะเป็นของพนักงานของรัฐบ้าง ที่จริงก็ไม่ผิดแผกแตกต่างจากอุปนิสัยของประชาชนทั่วไปเท่าใดนัก แต่เป็นอุปนิสัยที่อิงผลงานวิจัยของนักวิชาการมากกว่า ในขณะที่อุปนิสัยของประชาชนทั่วไปที่กล่าวมาแล้ว จะอิงความคิดของนักปราชญ์อิงความคิดทางศาสนา และอิงขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นสำคัญ แต่เมื่อก้าวโดยสรุปแล้ว

อุปนิสัยทั้งสองชนิด มีลักษณะทับซ้อนกันอย่างมาก และน่าพึงปรารถนาพอ ๆ กัน

อุปนิสัยที่ดีหรือที่น่าพึงปรารถนาที่ผู้บริหารของรัฐหรือพนักงานของรัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนมีดังต่อไปนี้ (Josephson, 1995)

1. ความไว้วางใจได้ (Trustworthiness)

การได้รับการไว้วางใจเป็นสิ่งที่ดี เพราะเท่ากับว่า เราได้รับอิสระอย่างมากในแง่ที่ว่าเมื่อเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์กับใคร คนเหล่านั้นจะรู้สึกหรือไม่จำเป็นต้องทำสัญญาอะไร เพราะเขารู้สึกมั่นใจว่า (ผู้ได้รับการไว้วางใจ) จะทำตามพันธกรณีหรือคำมั่นสัญญาแน่นอน พวกเขามีความเชื่อถือในตัวเรา สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจและพอใจอย่างยิ่งสำหรับเรา แต่มันก็มีข้อเสียอยู่บ้างเหมือนกัน กล่าวคือ เราต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ที่อยู่ตลอดเวลา และต้องละเว้นจากพฤติกรรมใด ๆ ที่เป็นการแข่งขัน หรือหาผลประโยชน์ให้แก่ตนถ้าเราไม่ต้องการให้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในด้านส่วนตัวและทางด้านอาชีพต้องสูญเสียไปหรือมีมลทินใด ๆ เกิดขึ้น การที่ความไว้วางใจจะเกิดขึ้นนั้นบุคคลจะต้องมีคุณสมบัติเฉพาะต่าง ๆ หลายอย่าง อาทิเช่น ความซื่อสัตย์สุจริต (integrity) ความซื่อสัตย์ (honesty) ความน่าเชื่อถือ (reliability) และความจงรักภักดี (loyalty)

ความซื่อสัตย์ (Honesty) ความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งยวดอย่างหนึ่งของค่านิยมทางด้านจริยธรรม เราจะโยง “ความซื่อสัตย์” กับ “คนที่มีเกียรติ” และเราจะยกย่องชื่นชมและไว้วางใจ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ แต่ “ความซื่อสัตย์” เป็นแนวความคิดที่กว้างไกลกว่าที่คนส่วนมากจะตระหนักได้

ความซื่อสัตย์ในสิ่งที่สื่อสารออกไป

ความซื่อสัตย์ชนิดนี้อาศัยเจตนาสุจริตในการสื่อสารความจริง และพยายามเลี่ยงการสื่อสารในลักษณะที่ชวนให้ผู้อื่นเข้าใจผิด หรือสื่อสารในลักษณะหลอกลวง ความซื่อสัตย์ในสิ่งที่สื่อสารที่จะทำให้เชื่อได้ว่าเป็นความซื่อสัตย์จริงจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 3 ประการต่อไปนี้

(1) **เต็มไปด้วยความจริง** การสื่อสารที่เต็มไปด้วยความจริงจะป้องกันไม่ให้เกิดการเสนอข้อเท็จจริงที่ผิดหรือเป็นการสื่อสารที่เป็นเท็จไปได้ “เจตนา” (intent) เป็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างความเป็นสัตย์จริงกับตัวความจริงเอง การทำผิดพลาดไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกันกับการเป็นคนพูดเท็จ ถึงแม้ว่าความผิดพลาดในเรื่องความซื่อสัตย์ยังคงสามารถสร้างความเสียหายให้แก่ความไว้วางใจก็ตาม ตรวบเท่าที่มันมีหลักฐานที่แสดงถึงข้อพิพาทของผู้สื่อสารเอง

(2) **ความจริงใจหรือความไม่หลอกลวง** พันธกรณีของความจริงใจจะช่วยป้องกันการกระทำที่ไม่พึงปรารถนาทั้งปวงได้ อาทิเช่น การพูดความจริงแต่เพียงครึ่งเดียว การพูดผิดกาลเทศะ หรือการสงบเสียงเพื่อให้ผู้ฟังเชื่อในสิ่งที่ไม่จริงหรือชวนให้เข้าใจผิด

(3) **ความตรงไปตรงมา** ในการเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีความคาดหวังแห่งความไว้วางใจให้ทำสิ่งใด ๆ ให้ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ความซื่อสัตย์จะต้องมีควบคู่ไปกับความตรงไปตรงมาและความเปิดเผย ซึ่งสิ่งเหล่านี้บังคับให้เราต้องให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจแก่ผู้อื่นที่ต้องการจะได้ข้อมูลจากเรา

ความซื่อสัตย์ในด้านความประพฤติ ทำให้เราไม่ขโมย ไม่ขี้โกง ไม่หลอกลวง และไม่ใช้

เล่ห์เหลี่ยมที่เลวร้ายต่าง ๆ การขี้โกงเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่นำไปสู่ความซื่อสัตย์ เพราะผู้ที่ขี้โกงนั้นไม่เพียงแต่จะหลอกลวงผู้อื่น แต่ยังเอาเปรียบผู้อื่นที่ไม่เป็นคนขี้โกงเหมือนเขา ความขี้โกงเป็นการละเมิด “ความไว้วางใจ” (trust) และ “ความยุติธรรม” (fairness) การโกหกทั้งหมดเป็นการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ แต่ไม่ใช่การโกหกทั้งหมดจะผิดหลักจริยธรรมบางครั้งบางคราว การกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ไม่ถือว่าเป็นผิดหลักจริยธรรมเลย เช่น กรณีตำรวจโกหกเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสืบราชการลับหรือโกหกต่ออาชญากรหรือผู้ก่อการร้ายเพื่อช่วยชีวิตของประชาชนไว้

ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) คำว่า “Integrity” มาจากคำว่า “Integer” ซึ่งหมายถึง “หนึ่งเดียว” หรือ “ทั้งหมด” (wholeness) อันนี้หมายความว่าไม่มีสิ่งที่แบ่งแยกในชีวิตของบุคคลที่มีจริยธรรม ไม่มีความแตกต่างในลักษณะที่เขาทำการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ ไม่มีความแตกต่างในลักษณะการปฏิบัติที่ทำงานและที่บ้าน ไม่มีความแตกต่างในการปฏิบัติในที่สาธารณะและในสถานที่อยู่ตามลำพัง (Henry, 2004).

ศัตรูที่เป็นทำลายไม่ให้นักบุคคลมีความซื่อสัตย์มีอยู่อย่างน้อย 4 ประการ คือ (1) ผลประโยชน์ของตน (self-interest) - สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่ดีตนอยากจะได้ (2) การคุ้มครองปกป้องตน (self-protection) - สิ่งที่ไม่ต้องการ (3) การหลอกลวงตัวเอง (self-deception) - การปฏิเสธไม่มองหรือพิจารณาสถานการณ์ให้ชัดเจน (4) ความถูกต้องชอบธรรมแห่งตน (self-righteousness) - การมีทัศนคติแบบ “เป่าหมาย” เป็นตัวกำหนด “มรรควิธี” **ความเชื่อถือได้ (Reliability) (การรักษาความสัตย์)** เมื่อเราให้คำมั่นสัตย์ญากับผู้ใดหรือสร้าง

ความผูกพันเท่ากับว่า เราสร้างมาตรฐานทางกฎหมายให้ผู้อื่นเชื่อว่า เราต้องทำอะไรบางอย่างตามที่ทำสัญญากันได้ เราจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามหลักคุณธรรมที่อยู่เหนือข้อผูกพันทางกฎหมาย มิติทางด้านจริยธรรมในเรื่องการรักษาคำมั่นสัญญา บังคับให้เราต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องพยายามตอบสนองต่อความผูกพันนั้นให้ได้ เนื่องจากการรักษาคำมั่นสัญญาเป็นคุณลักษณะสำคัญของความไว้วางใจ (trustworthiness) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องหลีกเลี่ยงข้อแก้ตัวต่างๆ ที่ทำโดยความไม่บริสุทธิ์ใจ เพียงเพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ยิ่งกว่านั้น เราจะต้องไม่สร้างความผูกพันในลักษณะที่ไม่ฉลาด นั่นก็หมายความว่าก่อนที่จะให้คำมั่นสัญญาใดๆ กับใคร เราต้องพิจารณาให้รอบคอบเสียก่อนว่า เราจะทำตามสัญญานั้นได้หรือไม่ ประการสุดท้าย เราอย่าทำสัญญาที่มีลักษณะคลุมเครือ เมื่อทำสัญญา เราต้องมั่นใจว่า ผู้ที่ทำสัญญากับเรานั้นมีความเข้าใจ คำมั่นสัญญาของเราอย่างถูกต้องเต็มที่แล้ว

ความจงรักภักดี (Loyalty) ความจงรักภักดีเป็นความรับผิดชอบเชิงคุณธรรมที่พิเศษอย่างหนึ่งทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ของบุคคลหรือองค์การบางพวกบางกลุ่ม หน้าที่อันนี้อยู่เหนือพันธกรณีธรรมดาที่เราทุกคนมีร่วมกับผู้อื่น (เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามี - ภรรยา นายจ้างกับลูกจ้างและความสัมพันธ์กับประเทศชาติ ความสัมพันธ์เหล่านี้จะช่วยสร้างความคาดหวังให้เรามีความจงรักภักดีและมีการอุทิศตนต่อบุคคลหรือองค์การที่เรามีความสัมพันธ์อยู่

ข้อจำกัดที่มีต่อความจงรักภักดี ความจงรักภักดีเป็นสิ่งที่มีความลักษณะที่ยุ่ยากหรือมีกลเม็ดอยู่ด้วย เช่น เป็นเรื่องธรรมดาามาก ๆ ที่

เพื่อนฝูงบางคน หรือนายจ้างทั้งหลายจะเรียกร้องผลประโยชน์หรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ เหนือผู้อื่นซึ่งผิดหลักจริยธรรมทีเดียว ในขณะที่เดียวกันบางคนอาจจะกลั่นแกล้งหลอกลวงว่ามีความจงรักภักดี เมื่อความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อไปนั้น จะเป็นผลทำให้เขาได้รับผลประโยชน์บางอย่างอย่างมาก

การจัดลำดับความสำคัญของความจงรักภักดี เนื่องจากมีเอกัตบุคคลและกลุ่มมากมายที่อ้างความจงรักภักดีที่มีต่อเรา เป็นไปไม่ได้ที่เราจะให้เกียรติพร้อม ๆ กันกับทุกคนหรือทุกกลุ่ม ดังนั้นเราจำเป็นต้องจัดลำดับการให้ความสำคัญโดยอาศัยเหตุผลบางอย่าง ตัวอย่างเช่น ในเรื่องชีวิตส่วนตัวคนเราส่วนมากจะให้ความสำคัญอย่างสูงสุดต่อความจงรักภักดีต่อความสัมพันธ์ของครอบครัว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นความสมเหตุสมผลและถูกต้องตามหลักจริยธรรมอย่างยิ่งที่เราจะต้องให้ความสำคัญต่อการเอาใจใส่ดูแลผลประโยชน์ของบุตรของเรา ของพ่อแม่ของเรา และของคู่สมรสของเรา และให้ความสำคัญต่อความจงรักภักดีต่อบุตรหลานของคนอื่น ๆ ของเพื่อนบ้าน และของเพื่อนร่วมงานน้อยกว่า

การคุ้มครองป้องกันในเรื่องข้อมูลที่เป็นเรื่องลับ หน้าที่ของความจงรักภักดีเรียกร้องต้องการให้เราต้องรักษาความลับบางอย่างที่เราได้เรียนรู้อย่างลับ ๆ ว่า บางสิ่งบางอย่างจะเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกไม่ได้โดยเด็ดขาด

การหลีกเลี่ยงในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน พนักงานและข้าราชการจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องการตัดสินใจต่าง ๆ ที่ทำโดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ แฝงอยู่ หรือทำโดยอาศัยระบบคุณธรรมนั่นเอง ที่ต้องทำเช่นนั้น ก็เพื่อจะสร้างและรักษาความไว้วางใจหรือ

ความศรัทธาของประชาชนผู้ให้บริการของรัฐให้คงอยู่อย่างคงทนถาวร (สถิตย ์ นิยมญาติ, 2556)

2. ความเคารพ (Respect)

วิธีการให้การเคารพต่อผู้อื่นมีความหลากหลายแต่ที่เป็นสาระสำคัญก็คือ เราต้องให้การเคารพในคุณค่า (worth) ของผู้อื่นรวมทั้งของเราเอง ไม่ใช่เป็นหน้าที่เชิงจริยธรรมที่เราจะต้องให้การเคารพหรือให้การยกย่องต่อคนทุกคน แต่มันเป็นพันธกรณีในเชิงคุณธรรม (morally obligation) ที่เราจะต้องปฏิบัติต่อทุกคน ด้วยความเคารพโดยไม่คำนึงถึงว่า บุคคลเหล่านั้นจะเป็นใครและเขาได้ทำอะไรบ้าง -ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นไม่ควรค่าแก่การให้ความเคารพก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากเราเป็นมนุษย์เหมือนกัน เรามีความรับผิดชอบที่จะต้องทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ในทุกสถานการณ์ถึงแม้ว่าเราจะอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนที่เลวร้ายที่สุดก็ตาม

ความเคารพจะมุ่งเจาะไปที่พันธกรณีเชิงคุณธรรมที่ให้คุณค่าและศักดิ์ศรีแก่บุคคล การเคารพจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทำร้ายรุนแรงไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหายเสียตาและช่วยป้องกันการเอาเปรียบผู้อื่น การเคารพจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะต่อไปนี้ เช่น ความมีอารยธรรม ความสุภาพ ความมีศักดิ์ศรี ความสามารถที่จะตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง ความอดทน และการรู้จักให้การยอมรับต่ออื่น (Van Camp, Julie (.etal., 2011)

ความมีอารยธรรม ความสุภาพ และ ความมีความเป็นผู้ดี ผู้ที่มีความเคารพ จะเป็นผู้รับฟังผู้อื่นอย่างสนใจจะปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะเกรงใจ ปฏิบัติตามแนวคิดเกี่ยวกับบรรณนิยมและความถูกต้องเหมาะสมที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และจะต้องไม่หันไปใช้วิธีการข่มขู่ คุกคาม และวิธี

การรุนแรงใด ๆ ยกเว้นในกรณีพิเศษจริง ๆ เช่น ในกรณีที่ทำเพื่อการสอนระเบียบวินัย การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการรักษาความยุติธรรมทางสังคม เป็นต้น

ความเป็นอิสระในการตัดสินใจโดยตนเอง ผู้มีจริยธรรมจะใช้อำนาจส่วนตัว อำนาจทางการและอำนาจในการบริหารจัดการในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เขาต้องการ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของเขา

ความอดทน (Tolerance) ผู้มีจริยธรรมจะยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และความศรัทธาของบุคคลโดยไร้ความมีอคติใด ๆ ตลอดจนพิจารณาตัดสินผู้อื่นโดยดูจากเนื้อหาสาระในลักษณะอุปนิสัยของผู้นั้น

3. ความรับผิดชอบ (Responsibility)

ชีวิตมนุษย์เราเต็มไปด้วยทางเลือกต่าง ๆ มากมาย การเป็นผู้มีความรับผิดชอบหมายถึง การดูแลควบคุมทางเลือกของเราและชีวิตของเรา ตลอดจนหมายถึง การรับผิดชอบในสิ่งที่เราทำและรับผิดชอบในฐานะที่เราเป็นใคร ทั้งยังหมายถึง การยอมรับในสิ่งที่เราทำ และสิ่งที่ไม่ได้ทำ

ความรับผิดชอบสร้างข้อเรียกร้องต้องการให้แก่เรา กล่าวคือ มันกำหนดหน้าที่ให้เราทำในสิ่งที่เราสามารถจะทำ ไม่ใช่เป็นเพราะเราได้รับค่าจ้างค่าตอบแทน หรือเป็นเพราะเราจะได้รับความเดือดร้อนบางอย่าง ถ้าเราไม่ทำ **แต่เป็นเพราะมันเป็นพันธกรณีของเราที่เราจะต้องทำ** สาระสำคัญของความรับผิดชอบก็คือ ความรู้สึกตัวหรือรู้สึกสำนึกถึงสมรรถนะของเราที่จะคิดอย่างมีเหตุผลและตระหนักรู้ว่าความมีอิสระเสรีที่จะเลือก

ในสิ่งที่เป็นไปในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ผู้มีจริยธรรมจะต้องมีความรับผิดชอบโดยมีผู้อื่นตรวจสอบได้ (accountable) เพียรพยายามแสวงหาความเป็นเลิศ และรู้จักควบคุมตนเอง (self-restraint) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาจะต้องแสดงความสามารถที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังในการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเขา

ความรับผิดชอบต่อผู้มีผู้อื่นตรวจสอบ (Accountability) ผู้มีความรับผิดชอบต่อคนอื่นไม่ได้เป็นเหยื่อของใคร และไม่พยายามเปลี่ยนคำตำหนิตัวไปสู่อื่นๆ ตลอดจนไม่เอาความดีความชอบของผู้อื่นมาเป็นของตน เขาจะพิจารณาถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำหรือพฤติกรรมของเขา เขายอมรับการร่วมมือร่วมใจเพื่อเอาชนะความชั่วทั้งปวง เมื่อไม่มีใครจัดการกับมัน เขาเป็นผู้นำโดยการกระทำตนเป็นตัวอย่าง (He leads by example.)

การแสวงหาความเป็นเลิศ (Pursuit of Excellence) การแสวงหาความเป็นเลิศ หรือการปฏิบัติให้ดีที่สุด เป็นจริยธรรมมิติหนึ่ง เมื่อผู้อื่นพึ่งอาศัย ความรู้ ความสามารถ หรือความตั้งใจของเราเพื่อที่เขาจะได้ทำงานให้ปลอดภัยและมีประสิทธิผล

- **ความขยันขันแข็ง** การทำผิดไม่อาจถือได้ว่าเป็นการทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมเสียทีเดียว หรือต่ำต้อยด้อยกว่า “ความเป็นเลิศ” แต่มีพันธกรณีที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมในการที่บุคคลได้พยายามทำอย่างดีที่สุด ขยันขันแข็งอย่างที่สุด มีความเชื่อถือได้ มีความรอบคอบ มีความพร้อม และมีความรอบรู้ในการปฏิบัติงาน

- **ความวิริยะอุตสาหะ** ผู้รับผิดชอบจะทำงานแล้วเสร็จ สามารถเอาชนะอุปสรรคทั้งปวงได้ แทนที่จะยอมแพ้ต่อมันอย่างง่าย ๆ และใช้ข้อแก้ตัวต่าง ๆ เพื่อเลี่ยงการทำงาน

- **การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)** ผู้มีความรับผิดชอบต่อคนอื่นจะเป็นผู้เพียรพยายามเสาะแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานของเขาดีขึ้นเรื่อย ๆ

การควบคุมตัวเอง (Self – Restraint) ผู้มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นจะรู้จัก ควบคุมตัวเองระงับยับยั้งกิเลสและการแสดงออกซึ่งสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ (เช่น กามตัณหา ความเกลียดชัง ความตะกละ ความละโมภโลกมาก เป็นต้น) การระงับยับยั้งไม่ทำหรือไม่แสดงออกในสิ่งเหล่านี้ก็เพื่อความเป็นผู้มีเหตุผล เพื่อความรอบคอบ และเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นและไม่จำเป็นต้องคิดว่าจะต้องเอาชนะในสิ่งที่ตนต้องการได้เสมอไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะใช้วิธีที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม

4. ความถูกต้องสมเหตุสมผล (Fairness)

คนส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า “ความถูกต้องสมเหตุสมผล” (fairness) และ “ความยุติธรรม” (justice) เป็นเรื่องของความคงเส้นคงวา (consistency) ความเสมอภาค (equality) ความไม่อคติลำเอียง (impartiality) ความมีสัดส่วนที่เหมาะสม ความเปิดเผย และกระบวนการพิจารณาที่เหมาะสม คนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เป็นการถูกต้องเหมาะสมที่จะจัดการกับเรื่องต่าง ๆ ที่เหมือน ๆ กันในลักษณะที่ไม่คงเส้นคงวาหรือในลักษณะที่ตรงกันข้าม คนส่วนใหญ่เชื่อว่าไม่เป็นการถูกต้องเหมาะสมในการที่จะทำการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วน

กับความรุนแรงของการกระทำผิด นอกจากนี้คนส่วนมากแทบจะไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่าความถูกต้องเหมาะสม เป็นความคิดที่ยุ่งยากและมีเล่ห์เพทุบายบางอย่างที่อยู่ภายใต้การอธิบายถกเถียงทางกฎหมาย และเป็นเรื่องของการตีความทางกฎหมายมากกว่าเป็นเรื่องของจริยธรรม ถึงแม้ว่าใครจะคิดอย่างไรก็ตาม แต่ในแง่ของความจริง “ความถูกต้องเหมาะสม” (fairness) เป็นขอบข่ายที่สูงสุดของผลลัพธ์ที่มีเหตุผลอันสมควรในเชิงคุณธรรม

กระบวนการ (Process) ในการตัดสินใจกรณีพิพาทต่าง ๆ หรือการแบ่งทรัพยากรต่าง ๆ การที่บุคคลจะดำเนินการเพื่อทำการวินิจฉัยเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง บางคนต้องผิดหวังกับผลการตัดสินใจที่ออกมา บุคคลที่ยึดในความถูกต้องเหมาะสมจะพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อใช้กระบวนการที่เปิดเผย โดยไม่มีความอคติลำเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ ผู้ที่ยึดในความถูกต้องเหมาะสม จะไม่รอคอยให้ความจริง (truth) วิ่งเข้ามาหาตน แต่เขาจะพยายามหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ได้และค้นหาแนวพรรคณะที่ขัดแย้งกันก่อนที่จะทำการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่สำคัญ

ความไม่อคติลำเอียง (Impartiality) การตัดสินใจต่าง ๆ ควรจะต้องทำโดยปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชังหรืออคติใด ๆ

ความเสมอภาค (Equity) ผู้ที่ยึดความถูกต้องเหมาะสมต้องการให้เอ้กัตบุคคล บริษัท หรือสังคม ทำการแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างทันทีทันใด และทำด้วยความสมัครใจ เป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะถือโอกาสเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือโง่เขลาเบาปัญญากว่าตน

5. ความรัก ความเมตตา และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Caring)

ความรัก ความเมตตา และความเห็นอกเห็นใจ เป็นหัวใจของจริยธรรม แทบเป็นไปไม่ได้ที่คนเราจะเห็นใจผู้อื่นโดยปราศจากความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ถ้าเราไม่มีความรัก ความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนมีจริยธรรมอย่างแท้จริง อันนี้เห็นเพราะว่าในท้ายที่สุดแล้ว จริยธรรมเป็นเรื่องความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ถ้าเราอยู่คนเดียวในโลกนี้ เราก็ไม่จำเป็นต้องมีจริยธรรม และหัวใจเราจะจืดชืด แข็งกระด้างโดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ใดทั้งสิ้น

การรักมนุษยชาติ (humanity) นั้นมันง่ายกว่าการรักคนทั่วไป คนที่คิดว่าตัวเองมีจริยธรรม แต่ขาดความรัก ความเมตตา และขาดความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น มีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยมีผลประโยชน์บางอย่างแฝงอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ใช้ความมีจริยธรรม เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งบางสิ่งบางอย่าง เขาแทบจะไม่มีความรู้สึกผูกพันต่อการเป็นคนซื่อสัตย์และเป็นคนที่มีความจงรักภักดีแต่อย่างใด

ผู้ที่มีความรัก ความเมตตา และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (caring) ที่แท้จริงนั้น จะมีความรู้สึกตอบสนองทางอารมณ์ต่อความเจ็บปวดของผู้อื่น ต่อความผาสุกสมปรารถนาของผู้อื่น ในบางครั้งบางคราว เราทำลายความรู้สึกต่อคนที่เรามีความรัก มีความเมตตาและมีความเห็นอกเห็นใจ การทำการตัดสินใจบางอย่างถึงแม้จะถูกต้องตามจริยธรรมอย่างเต็มที่ที่ยังก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตามเราต้องมีสติหรือจิตสำนึกที่จะไม่ทำอันตรายหรือสร้างความเสียหายต่อผู้อื่นเกินกว่าความจำเป็น ในขณะที่เราปฏิบัติหน้าที่ของเรา

รูปแบบของความรัก ความเมตตา และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่อยู่ในระดับสูงสุดก็ได้แก่ “การมีเมตตากรุณา” นั่นเอง สิ่งนี้ที่เรียกว่า “การทำความดีเพื่อกลุ่มหรือเพื่อส่วนรวม” (altruism) ซึ่งไม่ควรจะไปสับสนกับ “การช่วยการกุศล” เสิงกลยุทธ์หรือการช่วยการกุศล เพื่อสร้างผลประโยชน์บางอย่างให้แก่ตน อันนี้ถือว่าเป็นข้อฉลชนิดหนึ่งทีเดียว

6. ความเป็นพลเมือง (Citizenship)

ความคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีได้แก่ **การมีคุณงามความดี** และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าเราควรประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของประเทศ พลเมืองที่ดีจะต้องรู้กฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง แค่นั้นยังไม่เพียงพอ พลเมืองที่ดี จะติดตามข่าวสารบ้านเมืองเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีขึ้น และได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมที่ปกครองแบบประชาธิปไตยและนอกเหนือจากการเคารพกฎหมาย การรายงานข่าวอาชญากรรม การเลือกตั้ง และการเสียภาษีแล้ว พลเมืองที่ดีจะต้องปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการพยายามเอาของที่ใส่แล้ว กลับมาทำให้ใช้ได้อีก (recycling) การกำจัดสิ่งที่ถูกทิ้งเรียกราดกระจายตามถนนหนทางหรือตามสถานที่ต่าง ๆ และพลเมืองที่ดีไม่ควรจะเอาอะไรจากสังคมมากกว่าสิ่งที่ให้แก่สังคม

เมื่อเรากล่าวว่าบางสิ่งบางอย่างเป็นหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดี เราหมายถึงว่าการไม่ทำหน้าที่นั้นเป็นคนที่ไม่มีความรับผิดชอบ อันนั้น

อาจจะเป็นการพูดกล่าวหารุนแรงและไม่ค่อยถูกต้องนัก ถ้าบุคคลมีหน้าที่ที่จะต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ มีความรักมีความเมตตาและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ ถ้าบุคคลประพฤติปฏิบัติตนในลักษณะที่ตรงข้ามกับสิ่งเหล่านี้ นั่นแหละจึงถือได้ว่าผู้นั้นมีความผิดพลาดบกพร่องในด้านจริยธรรม แน่แน่นอนที่สุดเราไม่จำเป็นต้องชื่นชมผู้ที่คิดถึงแต่เรื่องของตัวเอง ทำอะไรเพียงเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือเป็นคนเกียจคร้าน ไม่ค่อยทำการงานอะไรเลย ผู้นั้นที่จริงเป็นพลเมืองในนามเท่านั้นเอง

อย่างไรก็ดี เราต้องพยายามแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอาณัติปกครอง ที่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและ**สิ่งที่เป็นเพียงสิ่งที่น่าพึงปรารถนาและควรค่าแก่การเลียนแบบเอาอย่างออกจากกันเพราะทั้งสองอย่างไม่เหมือนกัน** แต่ถึงอย่างไรก็ตาม พลเมืองทุกคนมีอิสระเสรีที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีทางของตัวเองได้อย่างมากทีเดียว ถึงแม้ว่าจะดำเนินชีวิตในสภาพที่โดดเดี่ยวเพียงใดก็ตาม ซึ่งเขามีสิทธิ์ที่จะเลือกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตยทั้งหลาย

สมควรอย่างยิ่งที่พนักงานของรัฐและพนักงานควรจะมีอุปนิสัยที่ดีและนำคุณลักษณะของอุปนิสัยที่ดีไปประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ ในขณะที่เดียวกันไม่ควรจะละเลยเพิกเฉยต่อการนำเอาคุณลักษณะทางด้านอุปนิสัยของคนธรรมดาสามัญชนไปใช้ประกอบด้วย ในที่สุดผู้นำไปปฏิบัติจะได้เชื่อว่า “เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นผู้บริหารและพนักงานที่ดีของรัฐและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

References

- Henry, Nicholas. (2004). **Public Administration and Public Affairs**. Upper Saddle River, New Jersey : Pearson Education LTD.
- Josephson, Michael. (1995). **Market Ethical Decisions**. Marina del Rey, CA: The Josephson Institute.
- Van Camp, Julie C. et al. (2011). **Applying Ethics**. Boston, MASS: Wadworth.
- Panya Nanthaphikku, **100 Pictures, 100 stories 100 Years, Phra Phrom Mangkhalajarn**. Bangkok: VS Kem Company Ltd.
- Satit Niyomyaht. (2017). **Political Sociology**. Bangkok: Thai Wathana Panich.
- Satit Niyomyaht. (2013). **Ethics of Public Administrations**. Bangkok: Bangkok Thonburi University